

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС,
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

АГЕСНКО Т. М.,
здобувач кафедри адміністративного,
кримінального права і процесу
(Міжнародний університет
бізнесу і права)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.1.2.7>

**ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ
У КНИГОВИДАВНИЧІЙ СФЕРІ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ**

У статті досліджуються методологічні проблеми правового регулювання інформаційних відносин у книговидавничій сфері. Охарактеризовано напрями наукової розробки визначеної проблеми. Наголошується, що книговидавнича сфера є потужною інформаційною системою, яка розглядається з позиції системного підходу як сукупність структур, об'єднаних у цілісне утворення, відмітною ознакою якого є наявність інформаційних властивостей і нових інтегративних якостей. Узагальнено наукові підходи щодо вивчення проблем доступу до інформації в книговидавничій сфері та правового регулювання обігу книжкової інформації. Методологічним базисом дослідження є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів наукового пізнання.

Визначено інформаційні задачі та функції, які виконує видавнича справа, а також етапи у зміні підходів до визначення сутності категорій «книговидавнича інформація» та «книжкова інформація». Зазначається, що книжкова інформація має нематеріальний характер і може бути відділена від книги як носія. Обґрунтовано включення книжкових ресурсів до глобального інформаційного простору як окремого сектора, чому притаманне використання методів правового регулювання. Досліджено правову природу, ефективність і проблеми практичного застосування правових форм та методів, які опосередковують відносини у книговидавничій сфері, виявлено підстави для їхнього застосування, визначено функції та межі втручання державних інститутів.

У висновках сформульовано розуміння правового режиму забезпечення доступу до інформації у книговидавничій сфері. Констатовано, що книговидавнича сфера уявляє собою комплекс взаємопов'язаних галузей діяльності, який об'єднує книговидання, книготоргівлю, бібліотечну справу та інформаційне забезпечення процесів доведення книги від автора до читача – тобто це є складною інформаційною системою, що має правову форму регулювання. Доведено, що у книжковій сфері сформовано широке коло інформаційно-правових відносин, що перебувають у прямій залежності від специфіки цієї діяльності, завдяки чому вони виникають і розвиваються.

Ключові слова: доступ до інформації, інформаційні правовідносини, книговидавнича діяльність, книжкова інформація, правовий режим інформації.

Aheienko T. M. Legal regime of providing access to information in the book publishing sphere: methodological problems

The article examines the methodological problems of legal regulation of information relations in the publishing industry. The directions of scientific development of the certain problem are described. It is emphasized that the book publishing sphere is a powerful information system, which is considered from the standpoint of a systematic approach as a set of structures united in a holistic formation, the hallmark of which is the presence of information properties and new integrative qualities. Scientific approaches to the study of problems of access to information in the field of book publishing and legal regulation of the circulation of book information are generalized. The methodological basis of the study is a set of general and special methods and techniques of scientific knowledge.

The information tasks and functions performed by the publishing business are defined, as well as the stages in changing the approaches to determining the essence of the categories “book publishing information” and “book information”. It is noted that book information is intangible and can be separated from the book as a medium. The inclusion of book resources in the global information space as a separate sector is justified, which is why the use of legal regulation methods is typical. The legal nature, efficiency and problems of practical application of legal forms and methods that mediate relations in the field of book publishing are studied, the grounds for their application are identified, the functions and limits of intervention of state institutions are determined.

In the conclusions, the author formulates an understanding of the legal regime of providing access to information in the publishing industry. It is stated that the publishing industry is a complex of interrelated industries that combines book publishing, book trade, library and information support of the process of bringing the book from author to reader – that is, it is a complex information system that has a legal form of regulation. It is proved that in the book sphere a wide range of information and legal relations is formed, which are directly dependent on the specifics of this activity, due to which they arise and develop.

Key words: *access to information, information legal relations, book publishing, book information, legal regime of information.*

Проблема правової регламентації книговидавничої діяльності достатньо тривалий час продовжує привертати увагу дослідників – вчених-істориків, документознавців, філологів, поліграфістів та ін. У юридичній площині вивчення правового регулювання книговидавничої діяльності відбувалося переважно у межах цивілістичної доктрини. Окрема увага приділялася історії законодавства про цензуру. Потрібно відзначити, що в юридичній літературі і практиці, що склалася спостерігається недооцінка значення і ролі державного управління книговидавничою діяльністю. В основному роботи в зазначеній галузі присвячені проблемам авторського права або вивчення історичного чи економічного аспекту функціонування видавництва.

Загальнонотеретичним та практичним аспектам розвитку державної політики у книговидавничій сфері та суміжних питань приділялась значна увага у наукових статтях, дисертаціях, монографіях та навчальних посібниках такими авторами, як М. Андрійчук, О. Афанасенко, О. Афонін, О. Бершов, А. Бессараб, Т. Булах, С. Буряк, Т. Верба, Л. Головата, Л. Голоха, Н. Горбенко, Т. Гранчак, Г. Грет, В. Губарець, І. Дерев'янка, Л. Дояр, Ю. Дяченко, М. Женченко, Ю. Заклінська, К. Індутна, К. Казак, Т. Кароєва, О. Карпенко, Т. Ківшар, В. Коноваленко, І. Копистинська, Т. Кузнякова, Н. Кучина, І. Лобузин, М. Люзняк, В. Маркова, Р. Машталір, М. Медведь, Є. Мохнач-Галицька, А. Мураховський, Н. Мурейко, Е. Огар, М. Онищук, Ю. Палеха, І. Піх, І. Погореловська, Т. Приступенко, М. Процик, О. Свінцицька,

М. Сенченко, В. Сеньківський, О. Синєокий, О. Ситник, В. Сошинська, С. Старовойт, Ю. Столяров, Л. Татарінова, В. Теремко, М. Тимошик, В. Ткаченко, Н. Шалашна, К. Шахбазян, Л. Швайка, Г. Швецова-Водка, В. Шпак, Я. Якубенко, Р. Ярошенко та ін.

Утім, сьогодні актуальним є питання щодо механізмів правового регулювання у книговидавничій сфері. Взагалі дослідження права на інформацію та теоретичним аспектам інформаційного права присвячено праці правознавців М. Алексєєвої, В. Андріанова, І. Арістової, О. Архипова, К. Афанасьєва, О. Баранова, Н. Баранової, М. Башаратяна, І. Бачило, І. Богданівської, К. Белякова, П. Богуцького, В. Брижка, О. Вінника, Н. Грицяка, О. Дзюбаня, М. Дімчогло, Р. Дробожур, Б. Дурняка, І. Забари, О. Збанацької, К. Калюжного, О. Кукаріна, О. Кулініча, Д. Ланде, А. Марущака, А. Нашинець-Наумової, Д. Перова, М. Погорелова, Т. Полякової, Т. Ткачука, Н. Травникова, Н. Уханової, Н. Федосєєвої, В. Хижняк, Н. Ходєєвої, А. Чеботарьової, Ю. Чердинцева, І. Чухлебова, С. Шевердяєва, К. Юдкової, О. Яременко та ін.

Предмет публікації – аналітичне переосмислення методологічних підходів дослідження механізмів щодо правового регулювання інформаційних відносин у книговидавничій сфері.

Мета статті – охарактеризувати правовий режим забезпечення доступу до інформації у книговидавничій сфері.

Як відомо, відносини, що складаються в різних галузях соціальної сфери у процесі реєстрації, збору, передачі, зберігання та обробки інформації, є інформаційними відносинами. Навколо інформації склався особливий тип суспільних відносин у сфері збору, зберігання, доступу та передачі відомостей.

Так, зокрема, у підприємницькій діяльності інформація як особливий об'єкт цивільних прав, отримує юридичне значення при наявності певних ознак: 1) має комерційну цінність; 2) в певних умовах може бути товаром, об'єктом попиту на певному ринку; 3) має нематеріальний характер – навіть, при наявності матеріального носія [37]. Видається можливим виділити три властивості інформації, які знайшли відображення в законодавстві через закріплення понять і ознак, а саме: 1) різноманітність, що розуміється в юриспруденції скоріше як відомості будь-якого характеру і властивості; 2) фіксація – тобто наявність вираження в будь-якій формі в матеріальному світі; 3) наявність зв'язку між інформацією та її споживачем у вигляді такої характеристики, як цінність [1, с. 16].

Право на інформацію в якості похідного від права на свободу думки і слова з'являється в період становлення прав людини, так званого першого покоління. Під впливом об'єктивних чинників суспільного розвитку (загальна глобалізація, впровадження нових інформаційних технологій, Інтернет та ін.) у сучасному розумінні право на інформацію можна віднести до прав останнього четвертого покоління [2]. У той же час можна констатувати, що сьогодні відбувається «цифрова трансформація», яка пов'язана з новими викликами, зумовленими як пандемією коронавірусу, що охопила світ, так і виникненням, зростаючої агресивністю поширення неправдивої («фейкової», недостовірної) інформації, включаючи й правову. Не випадково ця тенденція вже отримала визначення «інфодемія», яка являє собою серйозну загрозу інформаційній безпеці [3, с. 54].

Право на інформацію – це суб'єктивне право людини, що полягає в можливості вільно здійснювати будь-які операції, пов'язані з пошуком, отриманням, виробництвом, розповсюдженням інформації, як правило, без урахування її призначення та змісту [4, с. 3]. Взагалі у сучасній юридичній літературі існує безліч визначень інформації та інформаційних правовідносин, більшість з яких, зважаючи на певну неповноту, досі неможна вважати універсальними [5]. Основним недоліком дефініцій є домінування змістовного підходу без залучення до базової формули опису основних ознак інформації. Спільним у всіх визначеннях інформаційних правовідносин є те, що вони виникають, змінюються та припиняються у зв'язку з інформацією [6, с. 82]. Книжкова інформація є окремим видом інформації. Разом із цим, досі стосовно поняття «книжкова інформація» серед науковців немає одностайної думки. Інформація має нематеріальний характер і може бути відділена від книги як матері-

ального носія [7, с. 40]. Такий подвійний характер книжкової інформації передбачає використовувати методи правового регулювання інформаційних відносин. У нашому випадку право на інформацію є тим загальним положенням, частиною чого виступають конкретні правові регулятори з приводу забезпечення доступу до інформації у книговидавничій сфері, тобто засади реалізації права на інформацію у галузі суспільного буття. Звідси можна погодитися з тим, що книжкова інформація є унікальним об'єктом правового регулювання, що характеризується наявністю особливого зв'язку з книгою – суб'єктом-носієм, яка виражена у сприйнятті цих відомостей. Якщо цього не відбувається, вона перестане мати своє унікальне значення і не буде відрізнятися від речей, оскільки існує на носії – у вигляді тексту на аркуші паперу у книзі або запису на жорсткому диску тощо [1, с. 15].

Режим доступу до інформації є одним з провідних елементів категорії «правовий режим». Правовий режим визначається як спеціальний порядок правового регулювання, що створює бажаний стан суспільства, а також чітко визначену ступінь сприятливості або несприятливості з метою задоволення інтересів, наявних у суб'єктів права [8, с. 17]. Правовий режим як спеціальний порядок правового регулювання дозволяє забезпечити комплексність впливу за допомогою сукупності охоронних, регулятивних, а також процесуальних і процедурних засобів, що представляють собою особливу поєднання зобов'язування, дозволів, заборон, а також гарантій щодо його дотримання [9].

Встановлення правових режимів як особливих порядків правового регулювання завжди пов'язане з певними умовами, специфічними цілями, переслідуваними законодавцем, тимчасовими і просторовими факторами, що впливають на застосування особливих заходів реагування [10, с. 3]. Це утворює особливу юридичну систему, в якій поєднуються зобов'язання, дозволи, заборони, а також гарантії щодо його дотримання [11, с. 18]. Правовий режим є міждисциплінарним, багатозначним і міжгалузевим поняттям. На основі оптимального поєднання юридичних засобів обмежувального або стимулюючого характеру служить суб'єктам суспільних відносин для безперешкодної реалізації ними своїх прав і законних інтересів [10, с. 39].

Правовий режим, будучи самостійним засобом правового впливу, є комплексною юридичною категорією, її сенс криється у встановленні законодавством чіткого порядку правового регулювання певних суспільних відносин (у нашому випадку – інформаційних). Встановлення особливих порядків правового регулювання завжди пов'язане з умовами, специфічними цілями, переслідуваними законодавцем, тимчасовими і просторовими факторами, що впливають на застосування особливих заходів реагування [10].

За загальними правилами режим інформації встановлюється з метою: 1) реалізації права фізичних та юридичних осіб на пошук, отримання, передачу, виробництво та поширення інформації; 2) застосування інформаційних технологій; 3) забезпечення захисту інформації. Правовий режим інформації визначається нормами, що встановлюють: види інформації; право власності на окремі бази даних в інформаційних системах; порядок документування інформації; порядок надання, поширення та захисту інформації, використання інформаційно-телекомунікаційними мережами [12, с. 3-4].

У цілому книговидавнича проблематика постає об'єктом наукових інтересів, таких авторів, як О. Афоніна, Т. Кузнякової, А. Мураховського, М. Сенченка та багатьох інших. Ряд загальних і спеціальних моментів проблематики правового регулювання книговидавничої діяльності знайшов своє відображення в роботах М. Люзняка, О. Маторіної, М. Мачнева та деяких інших. Існує ряд досліджень істориків, економістів, юристів, присвячених окремим питанням регулювання видавничої діяльності, серед них можна виділити роботи таких вчених, як А. Афанасьєв, І. Баренбаум, В. Васильєв, Л. Гіттіс, А. Ільницький, В. Ленський, В. Соловійов, Л. Тюріна, Є. Шеметова та ін. Предметом дослідження Г. Афзалетдінової стали виняткові правові режими, що отримують особливу значимість і в контексті забезпечення національної безпеки, захисту держави від різного роду зовнішніх і внутрішніх негативних впливів, державного суверенітету, територіальної цілісності країни, забезпечення протидії міжнародному тероризму і т.п. За допомогою використання в процесі правового регулювання

виняткових режимів, що мають як обмежувачий, так і стимулюючий характер на сучасному етапі вирішуються багато завдань, стоять перед суспільством і державою [23, с. 19].

Має сенс відзначити про відсутність єдиного підходу у цьому питанні в силу складності класифікації та впорядкування понять (термінів), якими оперує сучасна книжкова справа і законодавець. У більшості праць термін «книговидання» використовується лише в контексті видавничої діяльності, під якою розуміється процес підготовки і випуску в світ видань будь-якого виду, його продуктом виступають друковані видання (газета, журнал, книга, брошура), призначені для передачі міститься в них інформації.

З розвитком Інтернету як засобу поширення інформації, виникає потреба правового врегулювання відповідних інформаційних відносин. Еволюція інформаційних технологій розширює і сферу поширення інформації, зокрема через електронні ресурси. Так у центрі уваги постають нові об'єкти, саме електронні видання. Електронна книга як основне джерело інформації є предметом детального розгляду в працях В. Теремка, В. Пашкова, Ю. Петяка, Т. Ярошенко, М. Женченко, В. Лисенко, С. Зайцева та ін.

Аналіз наукових праць, які пов'язані з книговиданням, засвідчив, що термін «електронна книга» досі не має єдиного наукового визначення. Утім кожен науковець по-своєму визначає семантичне наповнення цього поняття.

Державні стандарти не розмежовують терміни «електронне видання» та «електронна книга» (ДСТУ 7157). Так, під «е-книгою» розуміється гіпертекст, що дозволяє за допомогою технологій мультимедіа представити інформацію в її цілісності. Носіями даних в електронних книгах є магнітні стрічки, магнітооптичні, оптичні диски, які мають високу щільність запису і дозволяють безконтактно зчитувати інформацію. Зрозуміло, що нормативні положення, які застосовувалися до друкованих видань, не можна просто перенести на мережу Інтернет [14]. З початку 2000-х років європейські видавництва все частіше поповнюють свій портфель правами на публікацію в цифровому вигляді і за погодженням з авторами випускають електронні версії книг. Починаючи з 2010 р. випуск друкованого видання супроводжується виходом його цифрової версії – електронної книги – а оцифрування всього книжкового асортименту провідних світових видавництв практично завершено.

Наука – це система об'єктивних знань, спрямованих на вироблення теоретичного обґрунтування явищ, які відбуваються в усіх сферах людського життя. Двигом розвитку будь-якої науки, та важливою формою її існування є наукове дослідження. Тобто для того, щоб отримувати концептуально нові знання треба вміти користуватися певним набором правил, а також бути здатним аналізувати данні отримані в результаті спостережень і досліджень. Весь комплекс таких методів, прийомів та принципів лежить в основі вчення про організацію наукової діяльності й утворює методологію [15, с. 139]. Основи міждисциплінарних досліджень книговидавничої сфери базуються на методології синергетичної парадигми. Це стосується і питань методології юридичної науки, які навіть на сучасному етапі розвитку не мають єдиного розуміння змісту і залишаються предметом наукової дискусії.

В основі будь-якої методологічної роботи лежить послідовна система дій, яка завжди починається з вибору метода вирішення виявленої проблеми. Далі треба дотримуватися обраної лінії дослідження, враховуючи певні обмеження і орієнтири. Отриманий результат повинен бути науково доведений та обґрунтований, та обов'язково мати практичне застосування. Природа методологічного процесу полягає в визначенні та систематизації знань про особливості, що притаманні предмету дослідження, та визнають його як системне, випадкове або типові явище [15, с. 137].

Проблеми методології досліджень забезпечення права на інформацію як основи нормативної регуляції доступу до інформації у книговидавничій сфері, посідають на одне з найактуальніших місць. Принцип системного методу дослідження правового забезпечення видавничої діяльності та правових механізмів циркулювання книжкової інформації полягає в тому, що він направляє дослідження на розглядання інформаційних відносин у книговидавничій сфері як єдиного і неподільного елемента. Такий підхід дозволяє розкрити весь спектр існуючих механізмів, які забезпечують роботу предмета дослідження, та встановити

зв'язок між його складовими елементами [15, с. 139]. Важливою функцією синергетики у представленому дослідженні є визначення правил організації та створення упорядкованості всіх елементів, з яких складаються інформаційні відносини у книговидавничій сфері. Для синергетики також властивий новий підхід в дослідженні єдиного цілого та його структурних частин. Гіпотеза про те, що цілий об'єкт (інформаційні відносини у книговидавничій сфері) набагато складніший ніж його частина (книжкова інформація) дозволяє визначити його властивості через вивчення більш простого окремого елемента. Суть методу аналізу та синтезу полягає у поділі цілого об'єкта на складові, з метою їх подальшого вивчення. До структурних частин віднесено, як матеріальні елементи, так і нематеріальні характерні ознаки, індивідуальні властивості, зв'язки, тощо [16, с. 69].

Робота над дослідженням переважно спиралася на методи дослідження, що використовуються в юридичних науках, зокрема порівняльно-правовий і формально-юридичний методи. Крім того, з огляду на міждисциплінарний характер дослідження, в ньому застосовувалися спеціальні документознавчі, книгознавчі та бібліотечнознавчі методи, спрямовані на аналіз відповідного законодавства. Одним з методологічних засад комплексного дослідження правового регулювання інформаційних відносин у книговидавничій сфері став інтеграційний метод. Метод класифікаційного аналізу застосовувався при визначенні аспектів характеристики каналів комунікації і для розробки їх класифікації. Методи порівняння, узагальнення, систематизації використовувалися для оцінки рівня теоретичної розробленості поставленої проблеми, при осмисленні правових аспектів з досвіду роботи видавництва і бібліотек, а також виявленні основних напрямків їх розвитку. Структурно-функціональний метод, заснований на виділенні в цілісній системі її структури – сукупності стійких відносин і взаємозв'язків між елементами та їх функціями, – використовувався при співвіднесенні характеристик традиційної друкованої книги, з одного боку, і мультимедійного контенту – з іншого, з урахуванням перспективи їх синтезу у виданнях з доповненою реальністю (augmented reality books, AR books), мультимедійних книжках (інтерактивних книжках і книжкових додатках, interactive ebooks/applications), виданнях з анімованими обкладинками і т.п. Вирішенню завдань дослідження сприяв аналіз фактичного матеріалу, зібраний на основі емпіричних методів: аналізу документного потоку і моделювання для розробки моделі інформаційно-правової стратегії.

Основним об'єктом інформаційних правовідносин у книговидавничій сфері є не тільки книжкова інформація, а й бібліотечна інформація. Під бібліотечною інформацією пропонують розуміти сукупність документованих відомостей, які є об'єктом збирання, зберігання, створення (перетворення) і надання (поширення) в процесі здійснення бібліотечно-інформаційної діяльності, а також відомостей про бібліотеку та/або документованої бібліотечної інформації [17, с. 18]. Під книжковою інформацією у спрощеному вигляді розуміється дані, що містяться у певній книзі, а терміни «книговидавнича інформація» та «бібліотечна інформація» змістовно носять переважно службовий характер (включаючи бібліографічні описи і т.п.), а звідси мають перебувати у статусі інформаційних ресурсів з обмеженим доступом [18]. Важливим є визначення двох основних форм зберігання бібліотечної інформації: система зберігання інформації у традиційній і полідокументній (гібридній) бібліотеці і система зберігання інформації в електронній бібліотеці.

Оскільки медіакомунікації є міжгалузевим явищем комунікації, що знаходиться на межі масового й міжособистісного спілкування, книжкова комунікація як одна з форм передачі інформації опирається на специфічні засоби передавання інформації. І цими засобами є книги. Книговидавнича сфера є однією з головних складових метасистеми медійних комунікацій, що з метою задоволення потреб у книжковій інформації динамічно функціонує в межах певної організаційної структури. У цій формулі книга постає не лише засобом культури і товаром, а й джерелом максимально достовірної інформації [19]. В. Марковою докладно розкрито еволюцію наукових поглядів на книжкову комунікацію, зокрема – у дисциплінах документно-комунікативного циклу [20]. Отже, книжкова комунікація – це один з важливих засобів взаємодії з глобальним інформаційним простором.

Книга є документом, який являє собою складний комплекс з декількох рівнів, кожен з яких несе в собі певну кількість інформації в певному аспекті й певній кількості. Книги вимагають для запису й відтворення інформації обов'язкового використання технічних засобів та особливих способів документування, тобто фіксації інформації. Друк книги як відтворення вмісту документа на твердих матеріальних носіях (папері, пластику, тканини та ін.) являє собою дуже важливу для людини технологію збереження, передачі і копіювання інформації. Технології процесу друку книг постійно еволюціонують в напрямку отримання «твердої» копії створюваного документа, яка буде максимально близька до зображення документа будь-якого типу складності в вікні редагування. При створенні книги як електронного документа для його подальшого друку (публікації) часто орієнтуються на такі важливі вимоги як сумісність, простоту і структурованість.

Важливою характеристикою книгообігу, яка безпосередньо впливає на ступінь інформаційного захисту, є маршрут руху, який включає всі інстанції на шляху руху книги від створення чернетки (або від отримання) до виходу в світ, і час, що витрачається на проходження документів по цьому маршруту.

Тож однією з характерних ознак є циклічність життєвого циклу книжкової інформації. На життєвий цикл книги впливають назва, автори, виконавці, інформаційний контент, матеріальне втілення на носіїв, візуальні компоненти упаковок, засоби виробництва носіїв, інформаційно-кодові позначення, технологічні засоби захисту від несанкціонованого копіювання, можливості зміни форматів, територія розповсюдження, вартість, наклад, особливості розповсюдження, використання та зберігання.

Циклічність життєвого циклу книжкової інформації підтверджується співіснуванням друкованого та електронного видань, що тепер стало нормою життя книжкового комунікаційного простору, причому електронне видання зазвичай в точності відповідає друкованому. Правові засади щодо функціонування інтерактивних електронних книг системно поки що не вироблено. Видавництва вже мають практику роботи з різними каналами дистрибуції та збуту, а також розробили формати, які підходять для нових пристроїв, тому дохід від електронних видань буде зростати, так само як і попит на них з боку зарубіжних видавців [21, с. 10-11]. Активно розвиваються нові платформи і агрегатори: вже сьогодні існують пристрої з інтерактивними функціями, повністю міняють уявлення про читання книг. На даний момент однією з основних інновацій у видавничій справі вважається блокчейн.

Цифровий простір та кібер-фізичні системи визначають нові виклики для інституту інтелектуальної власності. Як показує практика в умовах самоізоляції, такий вид інформації, як електронна книга виявилася особливо затребуваним джерелом в умовах самоізоляції і в тому рахунку з активним поширенням недостовірної інформації. Спостерігається зростання кількості електронних видань, що відкриває все нові і нові можливості використання мультимедійного контенту. Це, в свою чергу, супроводжується гармонізацією правових, технічних і фінансових умов ліцензійних договорів на глобальному книжковому ринку. У майбутньому успіх книговидавця буде залежати від того, наскільки гнучко він буде підходити до вибору формату видання в залежності від цільової аудиторії, її життєвих ситуацій, потреб і запитів: він може опублікувати твір тільки в друкованій або тільки в цифровій версії, випустити на ринок обидва варіанти одночасно, додати додаткові альтернативи або запропонувати щось особливе.

Висновки

Отже, книга є особливим документом, який у свою чергу включено до комунікаційної системи. Книга як носій інформації і духовного знання є інструментом, що формує середовище і загальний фон соціальної комунікації. З одного боку, книга – це продукт виробництва, якому притаманні усі його характеристики. З іншого боку, книга відноситься до духовної сфери.

Книговидавництво є галуззю виробництва з притаманною їй специфікою, яка диктує, з одного боку, правові засади власне промислового виробництва, а з іншого – нормативну базу інформаційного процесу.

Книговидавнича діяльність у широкому розумінні є потужною інформаційною системою, а точніше – видом інформаційної діяльності та особливою комунікаційною системою. І хоча поняття видавничої системи ще не набуло стійкого, тим більше, категоріального характеру, воно нерідко використовується для позначення соціального інституту, певної форми суспільної діяльності (як синонім «видавнича справа» та «організація видавничої справи»), склепіння установ, що регулюють видавничу практику.

Таким чином, існують усі підстави прогнозувати, що зовсім скоро з'являться нові мультимедійні та електронні формати публікацій, а необхідність робити твір доступним для читачів не зникне, тому правові умови книговидавничої діяльності неминуче зазнають суттєвих змін. У такій ситуації налагодити інформаційно-правові механізми книговидавничої діяльності (створення, виготовлення, розповсюдження) та виробити ефективні правові засоби доступу до інформації (споживання електронних книжкових видань), а також забезпечити правові гарантії зберігання зазначених джерел інформації є важливим державним завданням для реалізації конституційних прав громадян.

Список використаних джерел:

1. Яковлева И. А. Информация с ограниченным доступом в предпринимательской деятельности: правовой аспект : дисс. ... канд. юрид. наук (12.00.03) / МГЮА. М., 2014. 204 с.
2. Пашнина Т. В. Правовое обеспечение доступа к информации в библиотечной сфере : автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.13). Москва : ИГП РАН, 2020. 25 с.
3. Полякова Т. А. Влияние цифровой трансформации на развитие информационного права: тенденции, проблемы, перспективы. *Мониторинг правоприменения*. 2020. № 2. С. 53-58.
4. Дімчогло М. І. Консолідація інформаційного законодавства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.07). К., 2012. 18 с.
5. Яременко О. І. Сучасне праворозуміння відносин в інформаційній сфері та методологія їх систематизації. *Інформація і право*. 2017. № 4. С. 30-41.
6. Перов Д. О., Климентьев О. П. Зміст та структура інформаційних правовідносин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Серія «Юриспруденція»*. 2013. № 6–3, Том 1. С. 81-84.
7. Чубукова С. Г., Элькин В. Д. Основы правовой информатики: учебное пособие / под ред. М. М. Рассолова. М.: Юридическая фирма «КОНТРАКТ», 2007. 287 с.
8. Матузов Н. И., Малько А. В. Правовые режимы: вопросы теории и практики. *Правоведение*. 1996. № 1. С. 16-19.
9. Кулініч О. О. Інформація з обмеженим доступом як об'єкт цивільних прав: автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.03) / НДІ приватного права і підприємництва Академії правових наук України. Київ, 2006. 21 с.
10. Лиманская А. П. Специальные правовые режимы : общетеоретический анализ : дис. ... канд. юрид. наук (12.00.01). Ростов-на-Дону, 2014. 186 с.
11. Терещенко Л. К. Правовой режим информации: дис. ... докт. юрид. наук (12.00.14) / Ин-т законод-тва и сравн. правоведения. М., 2011. 415 с.
12. Попова Н. Н. К вопросу о правовом режиме информации. *Современный юрист*. 2015. № 2. С. 3-4.
13. Афзалетдинова Г. Х. Исключительные режимы в российском праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.01) / МГЮА. М., 2016. 29 с.
14. Ярошенко Р. Формування розвитку сучасної видавничої організації: базисні стратегії. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 4. С. 17-20.
15. Ходєєва Н. В. Методологія дослідження права на інформацію про стан свого здоров'я. *Форум права: електронне наукове фахове видання*. 2017. № 2. С. 136–143. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_2_23.pdf.

16. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукового дослідження: навчальний посібник. К. : Кондор, 2006. 206 с.
17. Пашнина Т. В. Правовое обеспечение доступа к информации в библиотечной сфере : автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.13). Москва : ИГП РАН, 2020. 25 с.
18. Синеокий О. В. Социокommунікаційна характеристика службових і сервісних фонодокументів: сутність, типологія, функції, правовий режим. *Адміністративне право і практика адміністрування*. 2017. № 4. С. 50-72.
19. Огар Е. І. Новітня українська дитяча книга: соціокультурний, комунікативний та видавничий виміри : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.01 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2013. 32 с.
20. Маркова В. А. Еволюція наукових поглядів на книжкову комунікацію в дисциплінах документно-комунікативного циклу. *Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. праць*. Х. : ХДАК, 2014. Вип. 42. С. 205-214.
21. Хардт Х. Приобретение, защита и продажа прав на издательские проекты. Краткое руководство для издателей / перевод с англ. Н. Андреев. Изд-во : Ad Marginem Press, 2019. 144 с.

